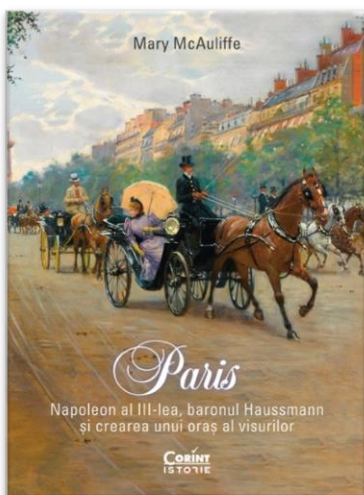

Pot să afirm că lucrarea lui Constantin Ardeleanu este o lectură captivantă, care armonizează marile teme: modernizare, europeanizare, tehnicism, comerț internațional, relevând un echilibru între rigoare științifică și farmec literar. Cartea se dovedește, astfel, o companie ideală pentru cititorul contemporan, care, asemenea predecesorilor săi din secolul al XIX-lea, a fost nevoit în ultimii ani, mai ales datorită pandemiei, să călătorească mai mult cu mintea și imaginația. Senzația de déjà vu provocată de paginile dedicate carantinelor și izolării ne amintește că istoria are uneori darul de a repeta experiențele umane sub forme neașteptat de familiare.

Mihaela Duca*

Mary McAuliffe, *Paris, Napoleon al III-lea, baronul Haussmann și crearea unui oraș al visurilor*, București, Editura Corint, 2022, 364 p.

DOI:10.62838/amsh-2025-0041

Cartea se înscrie în problematicile generale ale modernității urbane și ale relației dintre putere politică, spațiu și societate. Mai exact, Mary McAuliffe explorează cum un oraș, în cazul de față, Parisul secolului al XIX-lea, devine scena și instrumentul prin care un regim politic își afirmă autoritatea, viziunea și

idealurile estetice, dar și terenul unde se manifestă tensiunile sociale și economice ale modernizării.

McAuliffe arată că, în spatele frumuseții arhitecturale și al bulevardelor largi, se ascund procese de disciplinare socială, excludere economică și reconstrucție a identității colective. Astfel, problema generală este ambivalența modernizării: între visul civilizației și realitatea dominației.

Autoarea adoptă o poziție echilibrată, nuanțată între admirație și critică. Ea recunoaște grandoearea și ingeniozitatea proiectului haussmannian, o transformare urbană care a redefinit nu doar Parisul, ci însăși ideea de oraș modern, dar în același timp denunță costurile sociale, politice și umane ale acestei modernizări.

* Master's Student, George Emil Palade University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology of Târgu Mureș, mihaeladuca443@gmail.com

Ea arată că modernitatea nu este doar o poveste de succes, ci și una de pierderi tăcute, o temă recurentă în istoria urbană.

McAuliffe reia un subiect deja tratat de numeroși istorici (David P. Jordan¹ a scris despre politicile urbane și modernizarea Parisului, analizând reformele Haussmann și impactul lor social și economic, François Loyer² – în lucrările sale despre arhitectura pariziană, explică cum estetica haussmanniană a redefinit orașul, David Harvey³ – în „Paris, Capital of Modernity”, discută modernizarea Parisului ca exemplu de dezvoltare capitalistă urbană și de disciplinare a spațiului urban, Philippe Muray⁴ a reflectat asupra esteticii și efectelor sociale ale transformării orașului în secolul al XIX-lea etc.), însă îi oferă o interpretare narativă, adică reunește dimensiunea politică, arhitecturală, economică și culturală într-o singură narațiune coerentă și accesibilă. Astfel că, în loc ca să devină o carte tehnică, transformă procesul de modernizare într-o poveste despre oameni, visuri, eșecuri și consecințe morale, ceea ce îi oferă originalitate.

Cartea are o narațiune cronologică, prezentând pentru început contextul politic și social care a precedat urcarea la putere a lui Louis-Napoléon Bonaparte: revoluția din 1848, manifestațiile și obiceiurile urbane ale Parisului. Anul 1852 reprezintă consolidarea puterii sub Napoleon al III-lea și modul în care proiectul urban s-a legat de ambițiile imperiale, iar începând cu anul 1853 intră în cadru Georges-Eugène Haussmann, fiind analizate proveniența sa administrativă, temperamentul managerial și întâlnirea cu ambițiile împăratului. Autoarea urmărește primii pași ai lui Haussmann ca prefect-regenerator: planuri inițiale, susținători și primele decizii de amploare.

Odată cu apariția lui Haussmann, apar și împotrivorii sau criticii planului măreț al așa zisului prinț-președinte Ludovic Napoleon. Unul dintre cei mai mari contestatari ai acestui plan și inclusiv a prințului-președinte este Victor Hugo, un scriitor și totodată un lider al rezistenței pariziene care se opune demolării vechii biserici Saint-Germain l'Auxerrois publicând un articol intitulat „Război împotriva demolatorilor”⁵. Apoi în același an a publicat un atac dur la adresa prințului-președinte prin cartea

¹ David P. Jordan, *Transforming Paris: The Life and Labors of Baron Haussmann*, Free Press, 1995.

² François Loyer, *Histoire de l'architecture française – Tome 3 : de la Révolution à nos jours*, Mengès, 1999.

³ David Harvey, *Paris, Capital of Modernity*, New York et Londres, Routledge, 2003.

⁴ Philippe Muray, *Le XIXe siècle à travers les âges*, Les Belles Lettres, 2024.

⁵ Mary McAuliffe, *Paris, Napoleon al III-lea, baronul Haussmann și crearea unui oraș al visurilor*, București, Editura Corint, 2022, p. 66.

„Napoleon-le-Petit”⁶, caracterizându-l pe Napoleon ca o persoană care „minte așa cum oamenii respiră”⁷. Acest lucru îl determină pe Hugo să plece din Paris la Bruxelles, în primă fază, și apoi de acolo într-una din insulele Canalului Mânecii, anticipând problemele care se putea ivi de aici și pentru siguranța familiei lui. Pe același drum a călcat și prietenul lui Hugo, Alexander Dumas care a plecat mai degrabă din Paris din cauza datoriilor financiare, dar care se reîntoarce în primăvara anului 1853.

Dezvoltarea și reconstrucția Parisului merge în tandem cu războiul din Crimeea. Războiul nu a fost un motiv pentru care modernizarea Parisului să fie întreruptă. Însă procesul acesta este stopat, amânat, tergiversat din cauza altor motive, precum: rezolvarea împrumuturilor financiare, deoarece reconstruirea unui oraș era destul de costisitoare; acordul din partea Consiliului de Stat; problemele tehnice care se ivesc pe parcurs: nu putea fi o clădire mai înaltă decât lărgimea străzii; problema apei curente; faptul că au dat peste un afluent subteran al Senei; diferențele de nivel neprevăzute la unirea a două bulevarde etc. Însă în ciuda acestor lucruri, Parisul devine punctul important unde se semnează încetarea războiului din Crimeea. De asemenea, vizita reginei Victoria face ca orașul să capete altă valoare în ochii unora. Deși pentru unii modernizarea aceasta asociată cu orașe precum Philadelphia sau Londra, produce tristețe pentru că vechiul Paris moare încet și odată cu el și viața pariziană așa cum era cunoscută odată.

Pe lângă aceste aspecte intrigile cotidiene, poveștile de dragoste, aventurile, aspirațiile politice sunt prezente la ordinea zilei, ceea ce fac din modernizarea Parisului, o poveste dramatică la care iau parte mai multe personaje: Claude Monet, Émile Zola, Gustave Flaubert sunt doar câțiva dintre artiștii amintiți, pe lângă Hugo, Dumas și alții. Odată cu modernizarea orașului ia naștere și opera lui Victor Hugo *Les Misérables*, o carte care descrie sub formă artistică ceea ce se întâmplă la Paris și care cunoaște un succes neanticipat de pe urma căruia autorul își asigură un câștig financiar considerabil.

Nu lipsește nici încercarea unui atentat asupra prințului-președinte, atunci când acesta se îndreaptă către operă, ceea ce îi dă ideea lui Haussmann să vină cu un proiect nou de operă care să ofere mai multă siguranță lui Ludovic-Napoleon. Lucru care se și realizează, deși nu conform așteptărilor pe care acesta le avea.

Cartea surprinde înspre final faptul că Parisul devine un oraș al luminilor, fiind printre primele orașe din Europa iluminate, un

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Ibidem.*

oraș care în decursul celor 20 de ani sub domnia lui Ludovic-Napoleon se schimbă foarte mult, devenind ceea ce este astăzi, însă cu niște costuri enorme morale, sociale și umane, dincolo de costurile financiare. Modernizarea se încheie cu demiterea lui Haussmann și ulterior cu capturarea și ducerea în exil a prințului-președinte.

Cartea oferă o imagine vie și revelatoare a unui oraș pe punctul de a fi reinventat. Pentru cititor apare o combinație de fascinație și reflecție: de ce un oraș intervine astfel asupra spațiului, cum se împletesc estetica și puterea, ce pierderi implică (sociale, umane) transformările urbane. Pe mine m-a lăsat cu impresia că modernitatea are un preț și că frumusețea urbană pe care o admirăm astăzi ascunde sacrificii, conflicte și compromisuri. De asemenea, cartea mi-a adus în prim-plan ideea că orașul nu este doar „fundal” pentru viață, ci un actor activ care modelează viața, cultura, și chiar identitatea noastră. Cititorii interesați de arhitectură, urbanism, istorie socială sau istoria artei vor găsi în carte un teren bogat de explorat.

Deși având anumite prejudecăți legate de subiectul abordat, cartea mi-a plăcut și chiar m-a ținut captiv prin împletirea cu succes a transformării orașului cu problemele sociale, intrigile vremurilor de atunci și amprenta pe care și-a lăsat-o în istorie acest eveniment care s-a desfășurat de-a lungul a două decenii. Cartea oferă claritate și face subiectul accesibil pentru fiecare cititor oferind nu doar o istorie al clădirilor, ci o istorie a vieții.

Un minus pe care l-am remarcat asupra acestei cărți este însă faptul că nu abordează deloc care a fost impactul asupra celor care au fost afectați de demolarea clădirilor unde locuiau și mutarea lor în altă parte a orașului. Pe alocuri lipsa unui fundament istoric al Franței secolului al XIX-lea face ca narațiunea să devină mai greoaie și probabil ar fi fost interesant pentru cititori un plan cu Parisul înainte și după.

Aș recomanda această carte studenților sau pasionaților de istorie urbană, arhitectură, sociologie; oricui iubește Parisul și vrea să înțeleagă „cum de arată așa” - adică contextul istoric al formei sale actuale; și persoanelor interesate de legătura dintre putere politică, planificare urbană și viață culturală.

Paris. Napoleon al III-lea, baronul Haussmann și crearea unui oraș al visurilor este o carte care-ți deschide ochii asupra procesului prin care un oraș nu doar crește, ci se reinventează. Mary McAuliffe ne pune în față ideea că frumusețea urbană este și rezultatul unei viziuni, adesea autoritare, și că orașul este și scenă și actor în același timp. Cartea ne amintește că ceea ce privim astăzi ca pe un cadru romantic, Parisul, are o istorie de forță, planificare și conflict. În final, cititorul rămâne cu o apreciere mai profundă pentru oraș,

dar și cu întrebarea: cu ce preț se realizează asemenea visuri urbane? Frumusețea unui oraș apare nu doar în ce se vede, ci în ce s-a ales să se distrugă, ce s-a reorganizat și ce s-a visat.

Alin Căținean*

* Master's Student, George Emil Palade University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology of Târgu Mureș, alincatinean10@gmail.com